

"Mjere regulacije morskog ribarstva u Republici Hrvatskoj"

Pehar, Ines

Undergraduate thesis / Završni rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Dubrovnik / Sveučilište u Dubrovniku**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:155:802242>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-27**

SVEUČILIŠTE U DUBROVNIKU
UNIVERSITY OF DUBROVNIK

Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Dubrovnik](#)

zir.nsk.hr

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

SVEUČILIŠTE U DUBROVNIKU
ODJEL ZA PRIMIJENJENU EKOLOGIJU
PRIJEDIPLOMSKI STUDIJ PRIMIJENJENA EKOLOGIJA MORA

INES PEHAR

**MJERE REGULACIJE MORSKOG RIBARSTVA U REPUBLICI
HRVATSKOJ**

ZAVRŠNI RAD

Dubrovnik, rujan 2024.

SVEUČILIŠTE U DUBROVNIKU
ODJEL ZA PRIMIJENJENU EKOLOGIJU
PRIJEDIPLOMSKI STUDIJ PRIMIJENJENA EKOLOGIJA MORA

INES PEHAR

**MJERE REGULACIJE MORSKOG RIBARSTVA U REPUBLICI
HRVATSKOJ**

ZAVRŠNI RAD

Mentor:

izv. prof. dr. sc. Tatjana Dobroslavić

Dubrovnik, rujan 2024.

Ovaj završni rad izrađen je pod stručnim vodstvom izv. prof. dr. sc. Tatjane Dobroslavić, u sklopu prijediplomskog studija Primijenjena ekologija mora na Odjelu za primijenjenu ekologiju Sveučilišta u Dubrovniku.

SAŽETAK

Mjere regulacije morskog ribarstva u Republici Hrvatskoj

Zanemarivanje sektora morskog ribarstva u Hrvatskoj tijekom druge polovice 20. stoljeća uzrokovalo je negativne posljedice u smislu značajno manje količine ulova, zastarjele ribarske flote i tehnologije i neodgovornog iskorištavanja resursa. Izmjene Zakona o morskome ribarstvu od 1994. godine do danas donijele su velike promjene, od podjele ribolova, regulacije ribolovnih zona, promjena sukladno Uredbi vijeća (EZ) br. 1967/2006 i Zajedničkoj ribarstvenoj politici Europske unije. Gospodarski i negospodarski ribolov su dvije osnovne kategorije morskog ribolova u RH. Najznačajniji ribolovni alati po količini i vrijednosti iskrcaja su pridnena povlačna mreža koća i plivarica srdelara. Komercijalno najznačajnije vrste hrvatskog morskog ribarstva su srdela i inćun (sitna plava riba), a veliku važnost ima i uzgoj plavoperajne tune te ulov demerzalnih vrsta (oslić, trlja blatarica, škamp). Podaci o broju ribara i ribarskoj floti u gospodarskom ribolovu za 2023. godinu pokazuju padajući trend. Provođenje mjera regulacije ribolova, zakonska regulativa i međunarodna suradnja imaju za cilj usklađivanje iskorištavanja i ribolovnog napora sa stanjem obnovljivih morskih resursa. Glavni dokumenti za regulaciju ribolova Republike Hrvatske su Zakon o morskome ribarstvu i prateći pravilnici. Prije perioda pristupanja Europskoj uniji hrvatsko morsko ribarstvo nije bilo u skladu sa Zajedničkom ribarstvenom politikom EU-a. Ulazak u Europsku uniju značio je prihvaćanje europske regulative za ribarstvo vezano za nadzor, kategorizaciju ribara, veličinu i količinu ulova za pojedine vrste i ribolovne alate i sufinanciranje strukturnih promjena iz proračuna Europske unije. Tijekom zadnjih nekoliko desetljeća Zajednička ribarstvena politika ima jako velik značaj za države članice, a reforma iz 2013. godine vodi se u smjeru održivog upravljanja ribljim resursima, obnove staništa, obnavljanja biološke raznolikosti, reguliranja odbačenog ulova, utjecaja klimatskih promjena, pojednostavljenja ZRP-a i socioekonomskih pitanja. Prateći politiku ZRP-a, ciljevi ribarstvene politike Republike Hrvatske su unaprjeđenje konkurentnosti ribarstva te njegove održivosti u društveno-gospodarskom smislu i upravljanju prirodnim resursima.

Ključne riječi: morsko ribarstvo, morski ribolov, mjere regulacije, Zakon o morskome ribarstvu, Zajednička ribarstvena politika, održivo upravljanje

ABSTRACT

MARINE FISHERIES REGULATION MEASURES OF THE REPUBLIC OF CROATIA

The negative consequences of the neglect of Croatian marine fisheries in the second half of the 20th century have led to a decline in catches, an outdated fishing fleet and technology and irresponsible exploitation of resources. Since 1994, several amendments have been made to the Croatian Law on Marine Fisheries, bringing significant changes in terms of categorisation and fishing areas, following Council Regulation (EC) No 1967/2006 and the EU Common Fisheries Policy (CFP). The Croatian law defines two main categories in the fisheries sector, commercial and non-commercial fishing. Bottom trawls and sardine purse seines are the main fishing gears. The species with the greatest commercial importance are sardines and anchovies, followed by bluefin tuna and demersal species (hake, red mullet and Norway lobster). In 2023, the number of commercial fishermen and the fishing fleet will decrease. Legal measures to regulate fishing and international cooperation aim to harmonise exploitation and fishing effort with the state of renewable marine resources. The Croatian Marine Fisheries Act and its regulations are key documents for this sector. Prior to accession to the European Union, Croatian fisheries policy was not compatible with the EU Common Fisheries Policy. Accession to the EU brought new regulations regarding monitoring, categorisation of fishermen, catches, fishing gear and EU co-financing. The Common Fisheries Policy has been of great importance to all European Union countries in recent decades. Sustainable management, habitat restoration, biodiversity restoration, discards, climate change, simplification of the CFP and socio-economic issues are the main themes of the 2013 CFP reform. Following the CFP, the Croatian fisheries policy has set itself the goal of creating a competitive fisheries sector with sustainable management that respects social, economic and biological aspects.

Keywords: marine fisheries, marine fisheries, regulatory measures, Marine Fisheries Act, Common Fisheries Policy, sustainable management

SADRŽAJ

1. UVOD.....	1
2. MORSKO RIBARSTVO U REPUBLICI HRVATSKOJ - OD POČETAKA DO DANAS. 3	
3. MORSKO RIBARSTVO U REPUBLICI HRVATSKOJ – TRENUTNO STANJE.....	5
3.1 Podjela ribolova u Republici Hrvatskoj.....	10
3.1.1 Pregled podjele ribolova od 1994. do 2015. godine	11
3.2 Ribolovne zone	11
3.3 Tri tipa gospodarskog ribolova	13
3.4 Komercijalne vrste	13
3.4.1 Sitna plava riba	13
3.4.2 Tuna	15
3.4.3 Demerzalne vrste	16
4. MJERE REGULACIJE MORSKOG RIBOLOVA U REPUBLICI HRVATSKOJ	19
4.1 Mjere upravljanja biološkim bogatstvima mora	21
4.2 Ostale zakonske mjere	23
5. ZAKLJUČAK.....	24
6. LITERATURA:	25

1. UVOD

Prema podacima Organizacije za prehranu i poljoprivredu Ujedinjenih naroda (u daljnjem tekstu: FAO, 2024) i Opće komisije za ribarstvo Sredozemlja (u daljnjem tekstu: GFCM, 2023) prelov na Mediteranu i Crnom moru još uvijek zabrinjava iako podaci ukazuju na smanjenje prekomjernog iskorištavanja ribljih stokova sa 73% u 2020. na 58% u 2021. godini. Dokaz je to evidentnog napretka planova upravljanja GFCM-a, uz tehničke i prostorne mjere koje donose pozitivne rezultate za ključne komercijalne vrste. Iako je ribolovni napor od 2012. godine manji za 31%, još uvijek je dva puta veći održivog.

Ribarstvo i akvakultura osiguravaju ekonomski razvoj, zapošljavanje te zdravu i kvalitetnu hranu. Na prehranu svjetskog stanovništva ide 89% ukupne svjetske proizvodnje ribarstva i akvakulture, što znači 20,7 kg per capita u 2022. godini. Predviđanja porasta stanovništva u svijetu do 2050. godine ukazuju na brojku od 9,7 milijardi stanovnika, što je 1,7 milijardi više nego 2022. godine. To će značiti i veću potražnju za ribarstvenim proizvodima. Da bi se zadržala trenutna razina per capita biti će potrebno povećanje od ukupno 36 milijuna tona (22%) živih zaliha vodenih organizama. Zbog toga se očekuje sve veći udio proizvodnje iz uzgoja. Ipak, od 185 milijuna tona ukupne svjetske proizvodnje iz ribarstva i akvakulture u 2022. godini, morski ribolov donosi 43%, što znači 79,7 milijuna tona (85% ribe). Ostalih 57% čine marikultura (35,3 milijuna tona) i slatkovodni ribolov i akvakultura (70 milijuna tona). Iako je svjetsko ribarstvo stabilno, potrebne su hitne aktivnosti kako bi se oporavili ribarstveni fondovi. Pozitivni pomaci dokazuju važnost učinkovitog menadžmenta i uspješnog provođenja mjera u ribarstvu (FAO, 2024).

Ribarstvo ima važnu gospodarsku, socijalnu i kulturnu ulogu u mnogim zemljama Europske unije. Zajednička pravila za upravljanje ribljim resursima provode se kroz Zajedničku ribarstvenu politiku (u daljnjem tekstu: ZRP) te se tako nastoji osigurati njihovo održivo iskorištavanje. Za usklađivanje s ovim pravilima Europska unija treba učinkovit i suvremen sustav kontrole ribarstva uz najbolju dostupnu tehnologiju. S obzirom da riblji resursi nisu bezgranični, nedostatak kontrole može dovesti do potpunog propadanja nekih ribljih stokova ili bi njihov ribolov mogao postati gospodarski neisplativ. Sustav upravljanja ribarstvom Europske unije kroz ZRP doprinosi zaštiti reprodukcije ribljih stokova, podupire profitabilnu ribarsku industriju, raspodjeljuje ribolovne mogućnosti i ima ključnu ulogu u očuvanju morskih ekosustava. Upravljanje najvažnijim ribljim

stokovima i ribarstvom Europske unije provodi se putem višegodišnjih planova upravljanja te godišnjih ograničenja ulova (<https://www.consilium.europa.eu/hr/policies/eu-fish-stocks/#agreements>).

2. MORSKO RIBARSTVO U REPUBLICI HRVATSKOJ - OD POČETAKA DO DANAS

Prvi zapis o hrvatskom ribarstvu datira iz 995. godine. Radi se o darovnici zadarskog plemstva benediktinskom samostanu Sv. Krševana u Zadru (Županović, 1994.). Jedan od dokaza bogate povijesti ribarstva na dubrovačkom području su podaci iz Dubrovačkoga statuta iz 1272. godine. Između velikog broja informacija o ribolovu, u njemu se navodi uporaba svjetla i mreže potegače u lovu na malu plavu ribu te ograničenja ribarenja i obveze ribara (Džaja i sur., 2021). Na području oko Cresa i Lošinja početkom 17. stoljeća razvio se veliki industrijski lov srdela (Novak, 1952.). Tijekom dvije austrijske vladavine, krajem 18. i početkom 19. stoljeća, u Dalmaciji je bio onemogućen razvoj organizacije ribarstva i regulacije ribolova. Jadransko more je tada bilo slobodno za svih, što je koristilo talijanskim ribarima, a štetilo hrvatskim interesima (<https://www.enciklopedija.hr/clanak/ribarstvo-morsko>).

Hrvatsko ribarstvo je do 1990-tih pripadalo Jugoslavenskom zakonodavstvu o ribarstvu. U periodu do 1976. godine ribarstvo je bilo zanemareno i od strane države i od strane domaće potrošnje. Kasnije sedamdesetih i osamdesetih godina postojao je poljoprivredno-industrijski plan razvoja koji se djelomično bavio ulovom i uzgojem morske ribe, ali nikad nije stupio na snagu. Talijanski ribari su iskorištavali teritorijalni dio hrvatskog Jadrana prema ugovoru sa jugoslavenskom vladom. Kako su imali bolju ribarstvenu politiku, imali su i puno bolji položaj na međunarodnom tržištu. Iako je Italija bila obavezna davati kompenzacijske naknade, ta se sredstva nisu ulagala u ribarstvo. U devedesetima sektor ribarstva suočen je s problemima kao što je veliki pad ulova, stara tehnologija i ribarska flota, manjak mjera odgovornog iskorištavanja, nedostatak zaštite komercijalno značajnih vrsta i dr. (Mikuš i sur., 2018).

Prvi pregled stanja hrvatskog ribarstva izrađen je 2002. godine kada je Hrvatski sabor donio Strategiju Vlade Republike Hrvatske "Hrvatska u 21. Stoljeću" (NN89/2002). Stanje u sektoru je pokazivalo pad ulova, neodgovornu ribolovnu praksu, zastarjelu tehnologiju i flotu, iscrpljivanja demerzalnih vrsta, povećanu prisutnost komercijalno beznačajnih vrsta, nedostatak razvoja marikulture, manjak mjera razumnog iskorištavanja i zaštite vrsta, investicijskih fondova, neučinkovitost inspeksijske službe, manjak interesa za zajedničke aktivnosti i ribarske

organizacije i nesrazmjer otkupnih i prodajnih cijena ribe koji je bio rezultat nedostatka veleprodajnih tržišta i aukcijske prodaje (Mikuš i sur., 2020).

Prema podacima Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i ribarstva (u daljnjem tekstu: MPŠR, 2013) u Operativnom programu za ribarstvo Republike Hrvatske (u daljnjem tekstu; OP) za programsko razdoblje 2007.-2013. izravni udio ribarstva u BDP-u kretao se između 0,2% i 0,7%. Uz morski ribolov u Republici Hrvatskoj treba spomenuti i značaj marikulture koja uključuje uzgoj ribe i školjkaša, najviše lubina (*Dicentrarchus labrax*), komarče (*Sparus aurata*) i atlantske plavoperajne tune (*Thunnus thynnus*). Uzgoj se odvija u svim obalnim županijama, a najznačajnija je Zadarska. Uz ulov, uzgoj i preradu, u izračun udjela sektora u BDP-u neizravno spadaju i izgradnja i održavanje plovila, proizvodnja alata, opreme, kao i prijevoz, skladištenje i logistička podrška, zatim lučke aktivnosti, dio turizma i segment opskrbe visokokvalitetnom hranom te doprinos pozitivnoj vanjsko-trgovinskoj bilanci i zapošljavanje. Ukoliko se uključe i ove djelatnosti moguć je stvarni udio u BDP-u od 1%. Procjena izravno zaposlenih u sektoru ukazivala je na oko 14.000 osoba (ribari, djelatnici u tvrtkama za ulov, uzgoj i preradu ribe). Ovdje treba nadodati broj sezonskih radnika u ribarstvu, najviše na ribarskim plovilima, što bi značilo da sektor ribarstva ukupno uključuje oko 25.000 ljudi.

3. MORSKO RIBARSTVO U REPUBLICI HRVATSKOJ – TRENUTNO STANJE

Prema podacima Godišnjeg izvještaja o morskome ribarstvu – preliminarni podaci za 2023. godinu (MPŠR, 2024) broj ribara s povlasticom za obavljanje gospodarskog ribolova na moru i malog obalnog ribolova za 2023. godinu manji je za ukupno 44 (0,7%) u odnosu na prethodnu godinu (Tablica 1), a ribarska flota broji 7325 ribarskih plovila u gospodarskom ribolovu i malom obalnom ribolovu na moru (Tablica 2). Usporedno s izvještajem prethodne godine ribarska flota je ukupno manja za 162 plovila (2,2%), s ukupnom snagom plovila (kW) manjom za 0,8% i ukupnom veličinom plovila (BT) za 1,7%.

Tablica 1. Broj ribara - Godišnji izvještaj o morskome ribarstvu – preliminarni podaci za 2023. godinu (Izvor: <https://podaci.ribarstvo.hr/2024/06/26/godisnji-izvjestaj-o-morskome-ribarstvu-prelim2023/>)

	Broj povlastica		Indeksi 2023/2022
	2022.	2023.	
Ukupno	6 510	6,466	99.3
Gospodarski ribolov	2 992	2,961	99.0
Mali obalni ribolov	3 518	3,505	99.6

Tablica 2. Ribarska plovila - Godišnji izvještaj o morskom ribarstvu – preliminarni podaci za 2023. godinu (Izvor: <https://podaci.ribarstvo.hr/2024/06/26/godisnji-izvjestaj-o-morskom-ribarstvu-prelim2023/>)

	2022.			2023.			Indeksi 2023/2022		
	Plo vila	Ukupna veličina plovila BT	Ukupna snaga pogonsk og stroja plovila, kW	Plovila	Ukupna veličina plovila BT	Ukupna snaga pogonskog stroja plovila, kW	Plovila	Ukupna veličina plovila BT	Ukupna snaga pogonskog stroja plovila, kW
Ukupno	7,4 87	42,997	341,187	7,325	42,253	338,423	97.8	98.3	99.2
Ribarska plovila (15m i više)	290	26,173	101,529	289	25,653	99,907	99.7	98.0	98.4
Ribarska plovila (manja od 15 m)	7,1 97	16,824	239,658	7,036	16,600	238,516	97.8	98.7	99.5

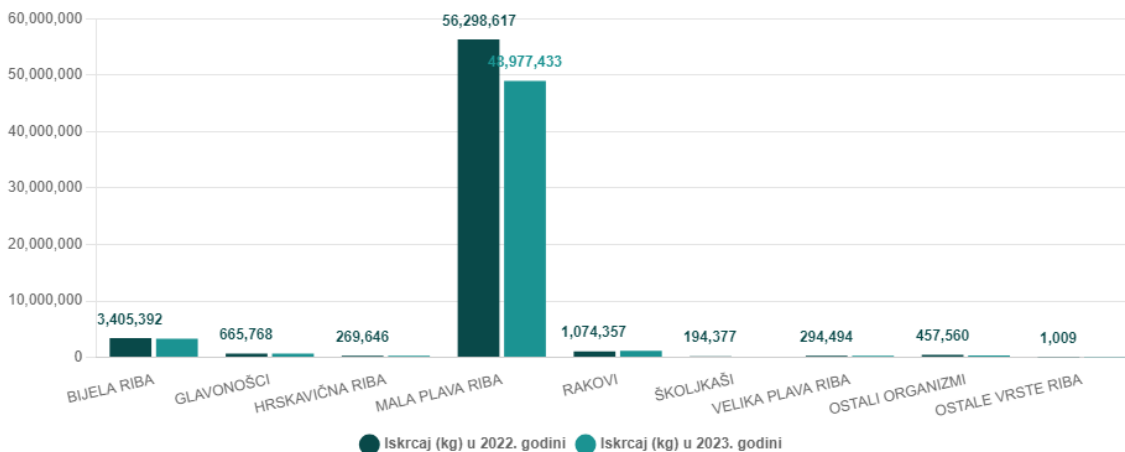
Ribolovni alati koji imaju najveći značaj po količini i vrijednosti iskrcaja za 2023. godinu su pridnena povlačna mreža koća (346) i plivarica srdelara (166) (Tablica 3).

Tablica 3. Ribarske mreže prema vrstama - Godišnji izvještaj o morskom ribarstvu – preliminarni podaci za 2023. godinu (Izvor: <https://podaci.ribarstvo.hr/2024/06/26/godisnji-izvjestaj-o-morskom-ribarstvu-prelim2023/>)

Ribolovni alat	2022	2023	Indeksi 2023/2022
Povlačne mreže (koće)*	350	346	98,9
Plivarica za malu plavu ribu - srdelara*	167	166	99,4
Ostale plivarice*	121	120	99,2
Mreže potegače*	68	68	100,0
Jednostruke mreže stajačice	2.625	2.603	99,2
Trostruke jednopodne mreže stajačice	2.179	2.159	99,1
Trostruke dvopodne mreže stajačice	1.021	1.012	99,1

*ribarske mreže kojima je izdano odobrenje za obavljanje ribolova

Zabilježeno je i smanjenje iskrcaja za 11,9% u odnosu na 2022. godinu (Slika 1). Na smanjenje je najviše utjecao manji iskrcaj male plave ribe zbog provođenja restriktivnih mjera upravljanja morskim resursima kako bi se uspostavio održivi ribolov u ovom segmentu.

Slika 1. Iskrcaj (kg) po grupama morskih organizama u 2022. i 2023. godini – Godišnji izvještaj o morskom ribarstvu – preliminarni podaci za 2023. godinu (Izvor: <https://podaci.ribarstvo.hr/2024/06/26/godisnji-izvjestaj-o-morskom-ribarstvu-prelim2023/>)

Prema podacima Državnog zavoda za statistiku Republike Hrvatske (u daljnjem tekstu: DZS, 2023) ukupan ulov i uzgoj morske ribe i drugih morskih organizama za 2022. godinu je veći za oko 672 tone (0,8%) nego prethodnu godinu (Tablica 4). Srdela zauzima prvo mjesto u ulovu (39242 t), a na zadnjem mjestu je jastog (12 t).

Tablica 4. Ulov i uzgoj (proizvodnja) morske ribe, rakova, školjkaša i glavonožaca – Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske (Izvor: <https://podaci.dzs.hr/2023/hr/58529>)

	Ulov i uzgoj (proizvodnja), t				Indeksi, ukupno
	2021.	2022.			2022. 2021.
	ukupno	ukupno	ulov	uzgoj (proizvodnja)	
Ukupno	85 341	86 013	62 912	23 101	100,8
Ribe	82 543	82 983	60 978	22 005	100,5
Plava riba	61 046	60 573	57 302	3 271	99,2
Srdela	40 485	39 242	39 242	-	96,9
Inćun	11 621	13 912	13 912	-	119,7
Tuna	6 002	4 073	802	3 271	67,9
Plavica	1 144	1 667	1 667	-	145,7
Šarun	1 212	1 058	1 058	-	87,3
Ostale vrste	582	621	621	-	106,7
Ostala riba	21 497	22 410	3 676	18 734	104,2
Oslić	1 062	1 178	1 178	-	110,9
Trlja	793	647	647	-	81,6
Cipal	99	100	100	-	101,0
Ugor	36	35	35	-	97,2
Lubin	9 094	10 047	13	10 034	110,5
Komarča	7 783	7 736	230	7 506	99,4
Gira	102	95	95	-	93,1
Bukva	81	68	68	-	84,0
List	159	140	140	-	88,1
Ostale vrste	2 288	2 364	1 170	1 194	103,3
Rakovi	1 021	1 074	1 074	-	105,2
Jastog	9	12	12	-	133,3
Škamp	251	279	279	-	111,2
Kozice i ostali rakovi	761	783	783	-	102,9
Školjkaši	1 121	1 290	194	1 096	115,1
Kamenica	74	118	28	90	159,5
Jakovljeva kapica	52	38	38	-	73,1
Prnjavica	67	59	59	-	88,1
Dagnja	886	1 019	13	1 006	115,0
Ostali školjkaši	42	56	56	-	133,3
Glavonošci	656	666	666	-	101,5
Lignja i lignjun	228	244	244	-	107,0
Hobotnica	130	137	137	-	105,4
Sipa	91	98	98	-	107,7
Muzgavci i ostali glavonošci	207	187	187	-	90,3

U SWOT analizi OP za programsko razdoblje 2014. – 2020. (MPŠR, 2020) iznesene su snageorskog ribarstva koje ističu izrazitu raznolikost gospodarski važnih vrsta i raznolikosti ribolovnih tehnika; tradiciju u ribarstvu s područjima i zajednicama čija egzistencija tradicionalno ovisi o ribarstvu, pogotovo na otocima, s obilježjem "ribarskih sela", što doprinosi razvoju turizma; visoku kvalitetu proizvoda ribarstva zbog povoljnih okolišnih uvjeta, kvalitete mora i raznolikosti morskih staništa (Tablica 5).

Tablica 5. SWOT analizaorskog ribarstva u Republici Hrvatskoj - OP za programsko razdoblje 2014. – 2020. (<https://euribarstvo.hr/wp-content/uploads/Operativni-program-za-pomorstvo-i-ribarstvo-RH-za-2014.-2020.-verzija-2020.-godina.pdf>)

SNAGE	<ul style="list-style-type: none"> • Izrazita raznolikost gospodarski važnih vrsta (multispecies fishery) i raznolikost ribolovnih tehnika (multigear fishery) – 45,24% flote je višenamjensko. • Utvrđena Natura 2000 morska područja kao dio procesa uspostave ekološke mreže Natura 2000 koja omogućava očuvanje staništa koji doprinose obnovi ribljih stokova. • Mogućnost aktivnog malog priobalnog ribolova u obalnim/otočnim zajednicama uključenim u ribolov tijekom cijele godine. • Razvijen sustav praćenja resursa. • Uspostavljen i operativan informacijski sustav za ribarstvo i sustav za nadzor flote. • Postojanje 20 priznatih ribarskih udruga sa 429 članova (listopad 2014. godine). • Tradicija u ribarstvu. Područja i zajednice koji tradicionalno ovise o ribarstvu u svrhu vlastite egzistencije, pogotovo na otocima, imaju obilježja "ribarskih sela", čime predstavljaju značajnu prednost u smislu razvoja turizma. • Visoka kvaliteta proizvoda ribarstva zbog povoljnih okolišnih uvjeta, kvalitete mora i raznolikosti morskih staništa. • Postojanje Savjetodavne službe za ribarstvo s podružnicama u obalnim područjima. • Postojanje višegodišnjeg plana upravljanja za malu plavu ribu za Jadran (GFCM)
SLABOSTI	<ul style="list-style-type: none"> • Ukupan ribolovni kapacitet u GSA 17 (od strane svih sudionika u ribolovu) premašuje raspoložive resurse u demerzalnom ribolovu zbog negativnog utjecaja iskorištavanja resursa u područjima mrjestilišta i rastilišta nekih gospodarski značajnih vrsta. • Razina iskorištavanja resursa male plave ribe u vrijeme mrijesta i rasta je na granici održivosti. • Niska razina gospodarske održivosti za ribare. Razlog tomu su mnogobrojni sudionici i nepovoljni sastav ulova u plivaričarskom ribolovu koji dovodi do povećanja ribolovnog napora za starija i nedovoljno opremljena plovila, pogotovo u pogledu sigurnosti na plovilu, radnih uvjeta, higijene, kvalitete proizvoda i energetske učinkovitosti. Prosječna starost hrvatske ribolovne flote je 30 godina, a najviša je kod aktivnih kočarica. • Ograničena ribolovna infrastruktura i neadekvatni lučki objekti – procijenjena je potreba za dodatnih 3-7 km operativnog lučkog područja. • Neuravnoteženost pojedinih segmenata flote (plivarice - PS i pridnene kočice - DTS) u odnosu na ribolovne resurse, kao što je navedeno u Izvješću o floti za 2014. godinu. • Nedostatak sustava za praćenje slučajnog ulova ugroženih vrsta (poput morskih sisavaca, morskih kornjača itd.).

PRIJEDNE	<ul style="list-style-type: none"> • Završetak uspostave ekološke mreže Natura 2000 morskih područja koja omogućava očuvanje staništa koji doprinose obnovi ribljih stokova • Prilagodba ribolovnog kapaciteta uz potporu dostupnih EU fondova. • Korištenje ESI fondova za razvoj infrastrukture (u ribarskim lukama i iskrcajnim mjestima). • Brendiranje, licenciranje i promocija proizvoda ribarstva. • Postojeći potencijal za aktivnosti i razvoj infrastrukture kroz Organizacije proizvođača, FLAG-ove i druge mreže. • Korist od razmjene iskustava suradnjom među sektorom (omogućavanje zadruga u konzistentnom pružanju tehničke i administrativne podrške svojim članovima u smislu olakšavanja sudjelovanja u provedbi ZRP-a i pripadajućih mjera strukturne politike). • Niži operativni troškovi kroz efikasnu potrošnju goriva i inovacije. • Veća integracija s turističkim sektorom, uključujući promicanje ribarskih sela. • Okvir EUSAIR-a (EU Strategija za jadransko-jonsku regiju). Podrška putem Stupa I., Teme II. EUSAIR-a za znanstvenu suradnju u ribarstvu i za ribolovne resurse, kao i održivo upravljanje ribarstvom i razvoj zajedničkih standarda i praksi. • Povećanje važnosti „plavog rasta“.
PRIJEDNE	<ul style="list-style-type: none"> • Smanjenje ribolovnih resursa u Jadranskom moru. • Konkurencija za morski prostor i korištenje obalnog pojasa (nautički turizam, sportske luke i lučice). • Unosnije alternativne mogućnosti karijere za mlade. • Gubitak tradicionalnih vještina i znanja. • Rastući troškovi poslovanja (naročito goriva) u kombinaciji s niskom cijenom prve prodaje proizvoda ribarstva. • Povećanje prometa na Jadranu i rezultirajući rizik od onečišćenja. • Promjenjivost klimatskih promjena i njihov utjecaj na morski okoliš. • Štete koje uzrokuju morski sisavci i ostale morske životinje.

3.1 Podjela ribolova u Republici Hrvatskoj

Sukladno Zakonu o morskom ribarstvu RH (NN 62/17, 130/17, 14/19, 30/23, 14/24) ribolov podrazumijeva ovlaštenu lov i sakupljanje ribe i/ili drugih morskih organizama. Dijeli se na gospodarski, mali obalni, športski, rekreacijski, ribolov u znanstvene svrhe i nastavne svrhe i ribolov za potrebe akvarija otvorenih za javnost i ribolovni turizam. Gospodarski i negospodarski ribolov su dvije osnovne kategorije morskog ribolova u Republici Hrvatskoj. Gospodarski podrazumijeva gospodarski ribolov u užem smislu te mali obalni ribolov. (<https://ribarstvo.mps.hr>).

3.1.1 Pregled podjele ribolova od 1994. do 2015. godine

Republika Hrvatska je krajem 1994. godine donijela Zakon o morskom ribarstvu (NN 74/94) prema kojemu se ribolov dijelio na gospodarski i športsko-rekreacijski. Gospodarski ribolov se dijelio na mali i veliki. Gospodarski su smjele obavljati fizičke i pravne osobe koje su trebale imati adekvatnu opremu, djelatnike i povlastice nadležnog Ministarstva. Za športsko-rekreacijski ribolov bio je dozvoljen dnevni ulov do 5 kg ribe i ostalih organizama kojeg se nije smjelo dati u promet.

Izmjenom Zakona o morskom ribarstvu (NN 57/96) 1996. godine uvedena je kategorija mali ribolov za osobne potrebe. Ta je kategorija podrazumijevala lov riba i ostalih morskih organizama za osobne potrebe uz propisanu opremu te zabranu prometa ulovom, a ribari su smjeli loviti mrežama stajaćicama, obalnim potegačama (kogolom i strašilom), vršama, ostima bez osvjetljenja, udičarskim alatima te sakupljati školjke, u najviše tri ribolovne zone.

Donošenje Zakona o morskom ribarstvu (NN 56/10) je značilo ukidanje većine prethodnih odredbi. Ipak, kategorija malog ribolova za osobne potrebe trajala je do kraja 2014. godine, a njeno ukidanje bilo je rezultat Uredbe vijeća (EZ) br. 1967/2006 prema kojoj negospodarski ribolov ne smije koristiti mreže. Najspornije pitanje ove izmjene odnosi se na broj povlastica za mali obalni ribolov koji je od 01. siječnja 2015. godine ograničen na 3500. Ograničavanje kategorije malog obalnog ribolova dovelo je tako u pitanje budućnost dugogodišnje tradicije hrvatskog ribarstva (Reiter, 2015).

3.2 Ribolovne zone

Prema Zakonu o morskom ribarstvu (NN 62/17, 130/17, 14/19, 30/23, 14/24) ribolovno more se definira kao morski prostor nad kojim Republika Hrvatska ima suverenitet, suverena prava i jurisdikciju u skladu s međunarodnim pravom. Sastoji se od unutrašnjeg i vanjskog ribolovnog mora. Unutrašnje more obuhvaća unutrašnje morske vode, a vanjsko obuhvaća područje teritorijalnog mora i Zaštićenog ekološko-ribolovnog pojasa RH (u daljnjem tekstu: ZERP) odn. gospodarskog pojasa.

Prema Pravilniku o granicama u ribolovnom moru Republike Hrvatske (NN 5/2011), čija je svrha provođenje mjera upravljanja biološkim bogatstvima mora i prikupljanje podataka, ribolovno more RH podijeljeno je na jedanaest (11) ribolovnih zona s trideset i sedam (37) ribolovnih podzona (Slika 2). U unutarnjem ribolovnom moru RH nalazi se dio zone A te zone E, F i G, a u vanjskom dio zone A te zone B, C, D, H, I, J i K. Vanjsko i unutarnje ribolovno more dijeli polazna crta.

Slika 2. Podjela ribolovnog mora Republike Hrvatske (Izvor: <https://narodne-novine.nn.hr/>)

Raznolikost ribolovnih djelatnosti i ulova u Sredozemlju razlikuje se od onoga u Atlantiku i Sjevernom moru, što zahtijeva različito upravljanje. U Sredozemlju nema ribolovnih kvota, osim za atlantsku plavoperajnu tunu. U svakom slučaju, upravljanje zahtijeva reguliranje ukupnog ribolovnog napora kako bi se smanjila ribolovna smrtnost i održala dugoročna ravnoteža bioloških resursa (MPŠR, 2013).

3.3 Tri tipa gospodarskog ribolova

Gospodarski ribolov se može podijeliti na demerzalni, pelagični i obalni ribolov. Demerzalni ribolov podrazumijeva kočarski ribolov (pridnene povlačne mreže – kočice i dredže) te ribolov pridnenim parangalima. Toj kategoriji pripada oko 400 – 500 ribarskih plovila, od kojih su neka veća plovila te mogu ploviti izvan teritorijalnih voda. Glavne ciljane vrste ovog tipa ribolova su oslić, trlja blatarica, škamp i muzgavci. Iako čine najveći dio ulova kočarske flote, njihov ukupni ulov nije velik. Pelagični ribolov se obavlja plivaricama. Obuhvaća oko 500 ribarskih plovila, od kojih većina lovi sitnu plavu ribu, a neka od većih tijekom sezone love i tunu. Sezona ovisi o preporuci Međunarodne komisije za očuvanje i zaštitu atlantskih tuna (u daljnjem tekstu: ICCAT). Ciljane vrste pelagičnog ribolova su srdela, incun i plavoperajna tuna, koja se većinom lovi za potrebe daljnjeg uzgoja. Obalni ribolov se obavlja raznim alatima poput jednostrukih i trostrukih mreža stajačica, parangala, plivarica i vrša. U Registru ribolovne flote i Registru povlastica Republike Hrvatske za ovaj tip ribolova navodi se preko 50 različitih alata i oko 3000 plovila (MPŠR, 2014;N 114/2014). Malom priobalnom ribolovu u 2022. godini pripadalo je 86% aktivnih plovila hrvatske ribarske flote, sa udjelom od 2,7% u ukupnoj količini iskrcaja. Ova kategorija nema ekonomskog značaja, međutim zbog velikog broja uključenih plovila i ribara jako je važna sa socijalnog aspekta (MPŠR, 2022).

3.4 Komercijalne vrste

Prema procjenama Hrvatske agencije za okoliš i prirodu (u daljnjem tekstu: HAOP, 2014) u Jadranskom moru ima više od 80 gospodarski značajnih vrsta.

3.4.1 Sitna plava riba

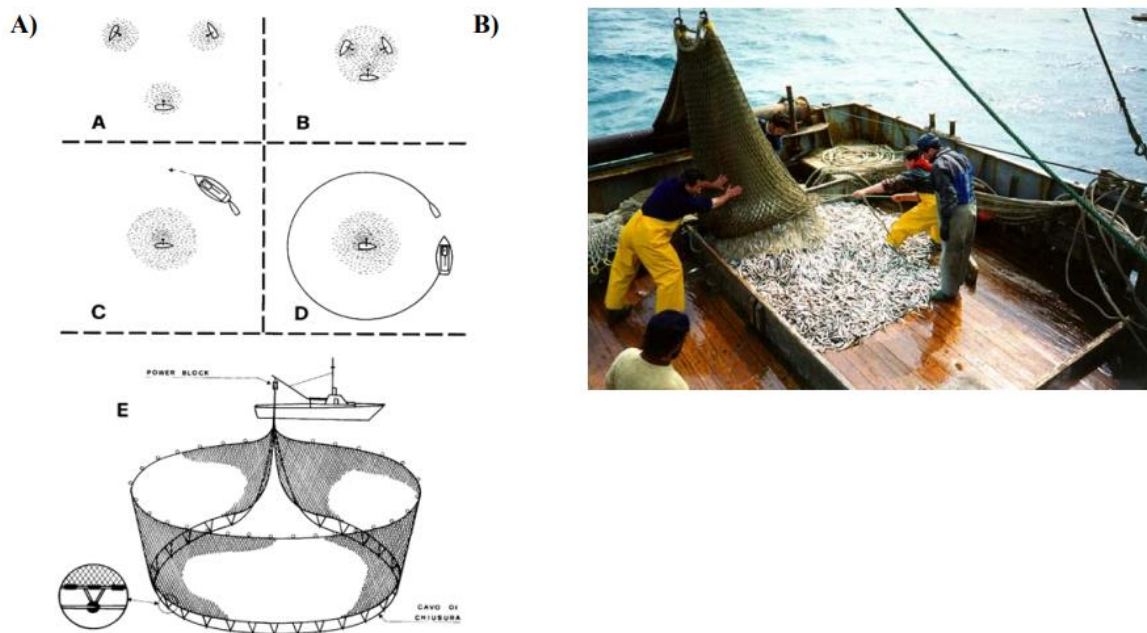
Srdela *Sardina pilchardus* (Slika 3) i incun *Engraulis encrasicolus* su najbrojnije riblje vrste u Jadranskom moru. One spadaju u najvažnije komercijalne riblje vrste svih zemalja uz Jadransko more (Sinovčić i sur., 1991., Sinovčić, 1994).

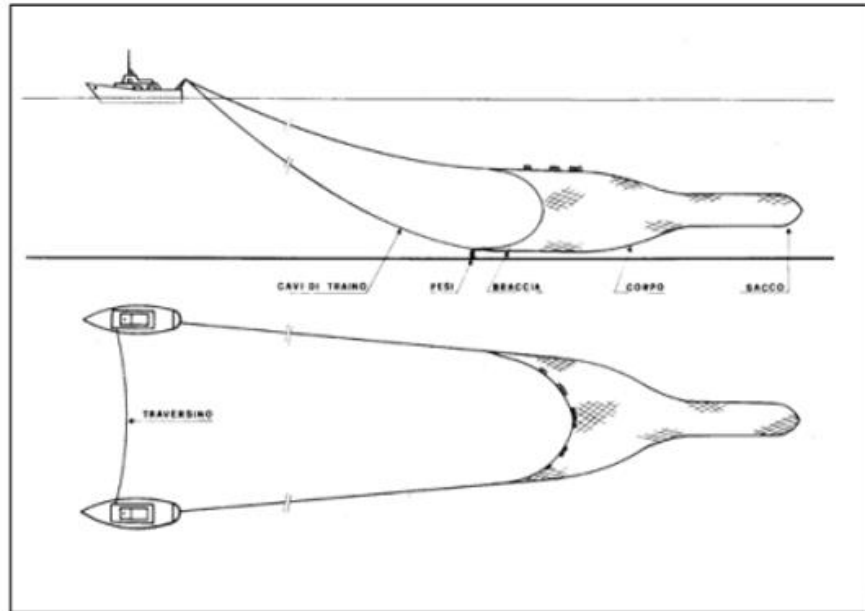
© Scandinavian Fishing Year Book

Slika 3. *Sardina pilchardus* Walbaum, 1792. (Izvor: <https://fish-commercial-names.ec.europa.eu>)

Za ribolov na plavu ribu u Jadranskom moru koristimo dva tipa ribolovnih alata. To su mreže plivarice (Slika 4) uz prethodno privlačenje ribe svjetlom i pelagičke kočice (Slika 5) koje za sobom vuku jedan ili dva broda (IZOR, 2007).

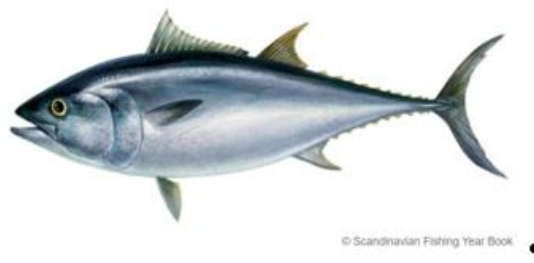
Slika 4. Ribolov srdele i inćuna plivaricom sa svim fazama ribolova (A) te istresanje ribe iz mreže na palubu ribarskog broda nakon ulova (B) (Izvor: <https://ribarstvo.mps.hr/>)

Slika 5. Ribolov srdele i inćuna pelagičkom koćom (Izvor: <https://ribarstvo.mps.hr/>)

3.4.2 Tuna

Tuna (*Thunnus thynnus*) (Slika 6) spada u komercijalno značajne riblje vrste hrvatskog ribarstva i jedan je od najvažnijih hrvatskih izvoznih proizvoda. Hrvatska je izvozi svježu, rashlađenu ili smrznutu i to najviše u Japan. Osim ulova razvijen je kavezni uzgoj tuna. Cijenu kilograma tune određuje boja i kvaliteta mesa. Zanimljiv je podatak iz 2013. godine o tuni teškoj 222 kg koja je prodana poznatom lancu sushi restorana na aukciji u Tokiju za 1,38 milijuna eura (Sudar i Lončarić, 2016).

Slika 6. Plavoperajna tuna (*Thunnus thynnus*) (Izvor: <https://fish-commercial-names.ec.europa.eu>)

Nekontrolirani izlov tijekom dugog niza godina ugrozio je opstanak tune, a u svrhu njene zaštite osnovan je ICCAT. Zbog povoljnog okoliša Jadransko je more bogato mladim nedoraslim tunama. Zbog toga je ICCAT Hrvatskoj dozvolio lov tuna lakših od dopuštenih 30 kg za tov u kavezima (Sudar i Lončarić, 2016). Republika Hrvatska je članica ICCAT-a od 1997. godine. Ulov i uzgoj tune spada među najbitnije segmente hrvatskog ribarstva i u gospodarskom smislu. Godišnje kvote ulova propisuje ICCAT (Miletić i sur., 2011).

Uzgoj tune u Hrvatskoj je potaknuo razvoj ribolova sitne plave ribe te oporavio hrvatsko ribarstvo, a kavezni se uzgoj tuna naziva preporodom hrvatskog ribarstva i marikulture. Slijedom toga modernizirala se ribarska flota, napredovala je gradnja luka i pristaništa, ostvaruje se ekonomski rast te se zapošljava stanovništvo. Uzgoj tune u Hrvatskoj ima veliku važnost za gospodarstvo te vanjskotrgovinsku politiku. Ipak, uz pozitivne učinke uzgoj tune je stvorio i određene probleme vezano za zaštitu okoliša (Sudar i Lončarić, 2016).

Sukladno Pravilniku o ulovu, uzgoju i prometu plavoperajne tune (*Thunnus thynnus*) (NN 4/2017) gospodarski ribolov tune dozvoljen je samo plivaricom tunolovkom, odmetom, panulom i plutajućim parangalom. Športski i rekreacijski ribolov dozvoljava tri pribora (štap s rolom) sa po jednom udicom na svakom priboru, ili jednom varalicom s dvije jednokuke, dvokuke ili trokuke udice na svakom priboru.

3.4.3 Demerzalne vrste

Biomasa pridnenih resursa u hrvatskom teritorijalnom moru iznosi 58% ukupne biomase pridnenih resursa Jadrana, dok se 18% nalazi u ZERP-u. Naša koćarska flota broji stara i mala plovila tako da se većina hrvatskog ribolova događa u teritorijalnim vodama Republike Hrvatske, u kojem različiti dijelovi imaju različitu razinu rasprostranjenosti biomase i iskorištavanja. Izrazito restriktivne mjere regulacije koćarskog ribolova u unutarnjem ribolovnom moru rezultiraju većim iskorištavanjem zona A, B i C otvorenog mora. Postoje velike razlike u ribolovnom naporu između Italije i Hrvatske. Udio Hrvatske u ukupnom ulovu koćarskog ribolova na Jadranu iznosi oko 8%. Prisutan je i problem migracije vrsta iz teritorijalnog mora u ZERP, pri čemu vrste odlaze iz područja sa većom gustoćom i manjim ribolovnim naporom u područje sa manjom gustoćom gdje

se događao veći ribolovni napor. Neke od gospodarski važnih pridnenih vrsta su oslić (Slika 7), škamp, trlja blatarica i arbun (Vrgoč, 2012).

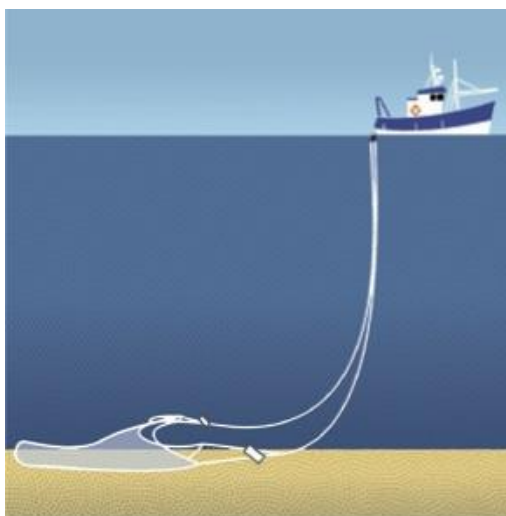

© Scandinavian Fishing Year Book

Slika 7. Oslić (*Merluccius merluccius*) (Izvor: <https://fish-commercial-names.ec.europa.eu/>)

Prema podacima Ministarstva gospodarstva i održivog razvoja (u daljnjem tekstu: MINGOR, 2021) - Sustav praćenja i promatranja za stalnu procjenu stanja Jadranskog mora 2021.-2026., ključne pridnene vrste za praćenje stanja resursa u Jadranu su oslić (*Merluccius merluccius*), trlja blatarica (*Mullus barbatus*) i škamp (*Nephrops norvegicus*).

Prema Planu upravljanja pridnenim povlačnim mrežama-koćama (MPŠR, 2014) ribolovni alati koje se koriste u pridnenom ribolovu mogu se razdvojiti na pridnenu koću (Slika 8) i na alate u koje spadaju pridnene mreže stajačice, vrše (za škampe i velike rakove), i udičarski alati (pridneni parangali i samice).

Slika 8. Pridnena koća (Izvor: <https://fish-commercial-names.ec.europa.eu/>)

Zbog prostorno-vremenske regulacije ribolova i karakteristika dna po kojem se odvija uglavnom ne dolazi do miješanja aktivnosti pridnene koće i ostalih ribolovnih alata koji se koriste više prema

obali. Razlog tome je zabrana lova pridnenim kočama u tim područjima te na onim dijelovima gdje dno ima oblike koji ne odgovaraju pridnenoj kočici pa su tamo ostali alati korisniji (MPŠR, 2014).

4. MJERE REGULACIJE MORSKOG RIBOLOVA U REPUBLICI HRVATSKOJ

Morsko ribarstvo zahtijeva određene mjere regulacije ribolova kako bi se iskorištavanje i ribolovni napor uskladili sa stanjem obnovljivih morskih resursa. Mjere se provode sukladno zakonu i podzakonskim aktima za morsko ribarstvo te praćenjem međunarodnih obveza. Glavni dokumenti za regulaciju ribolova Republike Hrvatske su Zakon o morskom ribarstvu i prateći pravilnici (Vrgoč, 2012).

Od uspostavljanja ZRP-a 1983. godine dogodile su se velike promjene u politikama ribarstvenog sektora. Od 1993. godine donesene su tri reforme, od kojih je svaka nastojala popraviti određene strukturne nedostatke. To se ponajprije odnosi na prekomjernu ribarsku flotu, manjak mjera konzervacije, nedostatak znanstvenih podataka u svrhu zaštite fonda, neprecizne ciljeve koji su rezultirali nedovoljno dobrim upravljanjem i odlukama, negativne socioekonomske posljedice, nedostatno uključivanje dionika u procese donošenja odluka te povećanje kompleksnosti u pravilima (Mikuš i sur., 2018).

Prije perioda pristupanja Europskoj uniji Hrvatska je nastojala modernizirati flotu, proglasiti ZERP te je imala spor sa Slovenijom vezano za granice i pristup međunarodnim vodama u Piranskom zaljevu i na nekim područjima s prekomjernim izlovom, što nije bilo u skladu sa planom ZRP-a. Članstvo u Europskoj uniji olakšava trgovinu unutar zajednice te donosi značajna financiranja i tehničku podršku. Najveća prekretnica u hrvatskom ribarstvu dogodila se usvajanjem Zakona o strukturnoj potpori i uređenju tržišta u ribarstvu 2009. godine (NN153/09) koji promiče gospodarsku, ekološku i socijalnu održivost sektora i teži kvalitetnom životnom standardu svih sudionika u ribarstvu. Također nastoji postići ravnotežu između dostupnih resursa i ribolovnih kapaciteta, jačanje konkurentnosti, jednakost među spolovima i prvi put daje važnost lokalnim područjima. Nakon 2013. godine hrvatsko ribarstvo bilježi značajan porast u proizvodnji temeljem povećanja količine i vrijednosti prilagođenim zahtjevima tržišta. Značajan je doprinos inovacija u proizvodnji i procesima tijekom proizvodnje te upotreba kvalitetnih etiketa i brendova ili eko-etiketa, čime se postiže veća cijena. U tom je periodu ribarstveni sektor ocijenjen pozitivno zbog veće vrijednosti izvoza nego uvoza (Mikuš i sur., 2018; 2020).

Ulazak u Europsku uniju značio je prihvaćanje europske regulative za ribarstvo koja se odnosila na nadzor, kategorizaciju ribara, veličinu i količinu ulova za pojedine vrste i ribolovne alate. Slijedom toga Hrvatska je više puta mijenjala Zakon o morskom ribarstvu (NN81/13, 14/14, 152/14, 62/17, 130/17, 14/19). Najveće razlike odnosile su se na upravljanje ribolovnom flotom, mehanizme za nadzor i kontrolu te određivanje povlastica. Važan dio izmjena odnosio se na kategoriju malog ribolova za osobne potrebe koji je od 2015. godine postao mali obalni ribolov. Pad ribljeg fonda, pritisak ribarske flote na morske resurse, smanjenje zaposlenih u sektoru ribarstva, veća potražnja za ribljim proizvodima, nedovoljna suradnja na morima samo su neki od problema europskog ribarstva. Zbog tih razloga ZRP ima vrlo važnu ulogu zadnjih nekoliko desetljeća. Hrvatska je postavši članicom dobila mogućnost sufinanciranja strukturnih promjena iz proračuna Europske unije zbog istih ili sličnih problema u ribarstvu (Mikuš i sur., 2020; Reiter, 2015).

Ulazak Hrvatske u Europsku uniju dogodio se nakon što su završeni pregovori za reformu ZRP-a 2013. godine. Ta se reforma najviše bavi smanjivanjem negativnih utjecaja ribarstva na ekologiju i biologiju mora. Do ugroženosti ribljih zaliha i onečišćenja mora došlo je slijedom reforme ZRP-a iz 2002. godine. To se najviše odnosi na nekvalitetno provođenje kvota i bacanje ulova koji nije odgovarajući natrag u more. Reforma je krenula u smjeru održivog upravljanja ribljim resursima, obnove staništa, obnavljanja biološke raznolikosti, reguliranja odbačenog ulova, utjecaja klimatskih promjena, pojednostavljenja ZRP-a i socioekonomskih pitanja. Slijedom navedenog došlo je do podjele na četiri polja: upravljanje ribarstvom, međunarodna politika, tržišna politika i financiranje politike. S novom je reformom također nastao i Europski fond za pomorstvo i ribarstvo (u daljnjem tekstu: EFPR) kako bi se pomoglo ribarima tijekom programa održivog ribarstva te zajednicama prilikom diverzifikacije gospodarstava i financiranja novih radnih mjesta. Svaka članica ima pravo na iznos sukladno veličini svoje ribarstvene industrije. Za odobrenje isplate sredstava potrebno je izraditi OP (MPŠR) sa obrazloženim troškovima. Prateći politiku ZRP-a strukturna potpora teži ekološkoj održivosti ribarstva, napretku u konkurentnosti sektora, boljim uvjetima za ribare u smislu socioekonomskih uvjeta i razvoju plavog rasta u smislu jačanja akvakulture. Akvakultura donosi proizvodnju visokokvalitetne hrane, osigurava radna mjesta i alternativa je iscrpljivanju morskih resursa. Ribarstvu je također potrebno više znanstvenih

projekata, podataka o raznim ekološkim pokazateljima te nadzor ribarstvenog sektora, što se također može financirati sredstvima Europske unije (Mikuš i sur., 2020).

Hrvatska je 2014. godine počela provoditi OP za programsko razdoblje 2014.-2020. (MPŠR, 2020). U prve dvije godine zabilježen je značajan porast ukidanja ribarskih plovila što je imalo za cilj ostvariti održivost i rebalans ribolovnih kapaciteta s ribolovnim resursima. Provodile su se administrativne ili edukacijske mjere u svrhu poboljšanja infrastrukture i vještina, a sve u skladu s politikom ZRP-a (Mikuš i sur., 2018).

Zakon o morskom ribarstvu (NN 62/17, 130/17, 14/19, 30/23, 14/24) provodi politiku ZRP-a i definira morsko ribarstvo kao stratešku granu gospodarstva u Republici Hrvatskoj koja je sastavni dio ostalih razvojnih strategija. Propisuje nadležna tijela, njihove zadaće te nadzor, kontrolu i prekršajne uredbe. Jedna od zakonskih obaveza je i izvješćivanje Europske komisije. Zakonom se uređuju ciljevi ribarstvene politike, gospodarenje i zaštita obnovljivih bioloških bogatstava mora, pravila i naknade za obavljanje ribolova, prikupljanje i postupanje s podacima. Načini upravljanja ribolovnom flotom dio su zakonske regulative, kao i propisi o međunarodnim organizacijama ili projektima u svrhu postizanja ciljeva ribarstvene politike na nacionalnoj razini. Pitanje ribarskih povlastica i suradnje s međunarodnim organizacijama uređeno je Zakonom o morskom ribarstvu 2019. godine. Ciljevi ribarstvene politike Republike Hrvatske su unaprjeđenje konkurentnosti ribarstva te njegove održivosti u društveno-gospodarskom smislu i osiguravanje održivog upravljanja prirodnim resursima.

4.1 Mjere upravljanja biološkim bogatstvima mora

U Zakonu o morskom ribarstvu (NN 62/17, 130/17, 14/19, 30/23, 14/24) za održivo upravljanje biološkim bogatstvima navode se tehničke mjere regulacije (Tablica 6). Zakon također pod mjere upravljanja biološkim bogatstvima mora uključuje i regulative za sve vrste ribolova u Republici Hrvatskoj koje se odnose na povlastice, ribolovne alate, opremu, naknade za ribolov.

Tablica 6. Tehničke mjere upravljanja biološkim bogastvima prema Zakonu o morskom ribarstvu (NN 62/17, 130/17, 14/19, 30/23, 14/24)

Broj mjere	Tehnička mjera
1.	prostorno i vremensko ograničenje ribolova
2.	konstrukcijsko-tehničke osobine, označavanje, način upotrebe i namjenu pojedinih vrsta ribolovnih alata i opreme za ribolov (uključujući i rasvjetna tijela u ribolovu okružujućim mrežama plivaricama) te uvjete i načine obavljanja ribolova
3.	minimalnu referentnu veličinu za očuvanje određenih vrsta riba i drugih morskih organizama
4.	lovostaj za pojedine vrste riba i drugih morskih organizama
5.	zabranu svih ili određenih vrsta ili načina ribolova
6.	zabranu izdavanja ili ograničenje broja povlastica za obavljanje gospodarskog ribolova na moru, povlastica za mali obalni ribolov i ovlaštenja za ribolovni turizam
7.	dopuštenu količinu ulova u ribolovnom moru Republike Hrvatske u određenoj ribolovnoj zoni, ribolovnoj podzoni ili području, po pojedinom ribolovnom alatu, po pojedinoj povlastici, po pojedinom odobrenju ili po grupi plovila koja zajedno sudjeluju u ribolovu
8.	dopušteni ribolovni napor u ribolovnom moru Republike Hrvatske u određenoj ribolovnoj zoni, ribolovnoj podzoni ili području te dopušteni ribolovni napor po pojedinoj povlastici
9.	način raspodjele i upravljanja dopuštenim količinama ulova
10.	planove oporavka stokova i naselja školjkaša
11.	posebne mjere potrebne za smanjivanje učinka ribolovnih aktivnosti na morski ekosustav
12.	zaštićena područja i načine obavljanja ribolova u njima radi zaštite staništa, riba i drugih morskih organizama
13.	područja s posebnim režimom upravljanja

Prostorno-vremenska regulacija vrijedi za skoro sve vrste ribolova u Hrvatskoj, a koćarski ribolov ima najsloženiji paket mjera. Iste se odnose na više od 12300 km² unutarnjeg teritorijalnog mora (Vrgoč, 2012).

4.2 Ostale zakonske mjere

Zakon o morskom ribarstvu (NN 62/17, 130/17, 14/19, 30/23, 14/24) regulira i mjere upravljanja ribarskom flotom koje se odnose na registar i raspolaganje kapacitetom, zatim mjere praćenja ulova, u koje spadaju iskrcaj, prva prodaja, sljedivost, nadzor i praćenje ribarskih plovila, očevidnici. Zakonom se reguliraju i potpore u ribarstvu, uređenje tržišta te posebne odredbe, u koje spadaju naknada štete, razne zabrane za alate i sl. te odredbe za međunarodnu suradnju te upravni i inspekcijski nadzor.

5. ZAKLJUČAK

Dugogodišnja iskorištavanja morskih resursa kojima je glavni cilj bio ekonomska dobit izazvala su teške posljedice prekomjernog izlova morskih resursa i dovela do zabrinutosti u svijetu pa tako i u Hrvatskoj. Rezultati takvih aktivnosti su gubitak bioraznolikosti, smanjenje broja populacija vrsta na svim razinama hranidbene mreže što dovodi do ugroze ekosistema u cjelosti pa tako i negativnih posljedica za čovječanstvo, pogotovo za ljude koji izravno ovise o sektoru ribarstva, bilo da je riječ o prehrani, zaposlenju, životnom stilu i sl.

Kako predviđanja o porastu stanovništva na Zemlji za narednih dvadesetak godina ukazuju na još veće potrebe za hranom, potrebno je hitno djelovati s ciljem očuvanja morskih resursa, ali i razvijanja akvakulture, kako bi se osigurala zdrava i kvalitetna hrana za svih. Zahvaljujući naporima međunarodnih zajednica, Europske unije, a time i Hrvatske, već se dugi niz godina radi na osmišljavanju i provođenju mjera regulacije ribarstva koje bi trebale djelovati u pozitivnom smjeru. Napredak je vidljiv, ali spor. Ipak, unatoč problemima, stalan trud, osvještenost, znanstvena potpora, tehnološki napredak zasigurno će donijeti potrebne rezultate. Kako bi se globalno sačuvala prirodna bogatstva na Zemlji treba djelovati zajedno, suradnjom svih zemalja i regija. Republika Hrvatska ima privilegiju brinuti se o pripadajućem dijelu Jadranskog mora te doprinostiti tom cilju prateći regulative Europske unije.

6. LITERATURA:

1. Džaja, P., Severin, K., Ćurković, M., Palić, M., Gjurčević, E. (2020). Hrvatski veterinarski vjesnik, 29/2021., 2.
2. Mikuš, O., Zrakić, M., Kovačiček, T., Jež Rogelj, M. (2018). Fisheries policy of the Croatian fisheries sector. Common fisheries policy and its impact on the fisheries sector in Croatia. *Croatian Journal of Fisheries*. 76: 41-50.
3. Mikuš, O., Ćuskić, E., Jež Rogelj, M. (2020). Zajednička ribarstvena politika EU kao prilika za hrvatsko ribarstvo. *Meso*, No3., May-June, Vol.XXII
4. Miletić, I., Frančević, V., Jelić Mrčelić, G. Slišković, M., Jeftimijades, I., Mladineo, I., Aničić, I., (2011). Ribarstvo, Uloga ICCAT-a u zaštiti tuna u Hrvatskoj: 22-28.
5. Novak, G. (1952). Dokumenti za povijest ribarstva na istočnoj obali Jadranskoga mora. Svezak 1. Otoci Vis i Hvar. Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti, Zagreb.
6. Reiter, S. (2015). Uloga ribarstva u upravljanju hrvatskim obalnim područjem. *Naše more*, 62, 4: 127-133.
7. Sinovčić, G. (1991). Stock size assessment of sardine, *Sardina pilchardus* (Walb.) population from the central eastern Adriatic on the basis of VPA method. *Acta Adriat.*, 32(2):869-884.
8. Sinovčić, G. (1994). Morsko ribarstvo Republike Hrvatske - stanje i projekcije razvoja. *Pomorski zbornik*, 32: 503 – 520.
9. Sudar, M., Lončarić, R. (2016). Vanjskotrgovinska razmjena tune, *Agroeconomia Croatica* 6:2016 (1) 63-73.
10. Vrgoč, N., (2012). Hrvatsko morsko ribarstvo. Stanje i perspektive na pragu EU-a. UNDP, Projekt Coast. Zagreb.
11. Županović, Š. (1994). Ribarstvo i ribarska terminologija zadarskog područja. *Čakavska rič*, 2, 3-63.

Internetski izvori:

- Državni zavod za statistiku - DZS (2023). Ribarstvo u 2022. Dostupno na: <https://podaci.dzs.hr/2023/hr/58529>. Pristupljeno: 15.07.2024.

- Državni zavod za statistiku – DZS (2023). Ribarstvo u 2022. – privremeni podaci. Dostupno na: <https://podaci.dzs.hr/2023/hr/58533>. Pristupljeno: 15.07.2024.
- Europska komisija. Dostupno na: <https://fish-commercial-names.ec.europa.eu/> Pristupljeno; 05.09.2024.
- Europsko vijeće, Vijeće Europske unije, (2024). Dostupno na: <https://www.consilium.europa.eu/hr/policies/eu-fish-stocks/#agreements>. Pristupljeno: 05.09.2024.
- Food and Agriculture Organization of the United Nations - FAO. (2023). The State of Mediterranean and Black Sea Fisheries 2023 – Special edition. General Fisheries Commission for the Mediterranean. Rome. Dostupno na: <https://openknowledge.fao.org/items/c1485da2-d4a9-4db8-a155-d876ce0d2488> Pristupljeno: 01.09.2024.
- Food and Agriculture Organization of the United Nations - FAO. (2024). The State of World Fisheries and Aquaculture 2024 – Blue Transformation in action. Rome. Dostupno na: <https://openknowledge.fao.org/items/ef79a6ba-d8df-41b9-9e87-2b6edd811511> Pristupljeno: 01.09.2024.
- Hrvatska agencija za okoliš i prirodu – HAOP (2014). Naglasci iz izvješća o stanju okoliša u Republici Hrvatskoj za 2014. Dostupno na: <https://www.haop.hr/hr/publikacije/naglasci-iz-izvjesca-o-stanju-okolisa-u-republici-hrvatskoj-2014>. Pristupljeno: 28.07.2024.
- Hrvatska enciklopedija. Dostupno na: <https://www.enciklopedija.hr/clanak/ribarstvo-morsko/> Pristupljeno: 15.07.2024.
- Institut za oceanografiju i ribarstvo, Split - IZOR (2007). Procjena obilnosti populacija najvažnijih vrsta sitne ribe plave ribe u Jadranskom moru metodom objektivne analize (VPA) (PELMON – VPA 2007.). Dostupno na: <https://ribarstvo.mps.hr/UserDocsImages/Arhiva/Studije/PELMON%20VPA%20-2007.pdf>. Pristupljeno: 02.08.2024.
- Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i ribarstva - MPŠR (2013). Nacionalni strateški plan razvoja ribarstva. Dostupno na: https://ribarstvo.mps.hr/UserDocsImages/NSP/NSP_OP_06112013/Nacionalni%20strate

%C5%A1ki%20plan%20razvoja%20ribarstva%20Republike%20Hrvatske.pdf.

Pristupljeno: 15.07.2024.

- Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i ribarstva - MPŠR (2013). Operativni program za ribarstvo Republike Hrvatske za programsko razdoblje 2007.-2013 – OP (2013). Dostupno na: <https://ribarstvo.mps.hr/>. Pristupljeno: 01.08.2024.
- Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i ribarstva - MPŠR (2014). Plan upravljanja pridnenim povlačnim mrežama-koćama. Dostupno na: <https://ribarstvo.mps.hr/UserDocsImages/Plan%20upravljanja.ko%C4%87a.2014.pdf>. Pristupljeno: 01.09.2024.
- Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i ribarstva - MPŠR (2020). Operativni program za pomorstvo i ribarstvo RH za programsko razdoblje 2014. – 2020. – OP (2020) Dostupno na; <https://euribarstvo.hr/wp-content/uploads/Operativni-program-za-pomorstvo-i-ribarstvo-RH-za-2014.-2020.-verzija-2020.-godina.pdf>. Pristupljeno: 05.08.2024.
- Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja – MINGOR (2021). Akcijski program strategije upravljanja morskim okolišem i obalnim područjem, Sustav praćenja i promatranja za stalnu procjenu stanja Jadranskog mora (2021.-2026.). Dostupno na; <https://faolex.fao.org/docs/pdf/cro202594annex.pdf>. Pristupljeno: 01.09.2024.
- Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i ribarstva - MPŠR (2022). Program za ribarstvo i akvakulturu Republike Hrvatske za programsko razdoblje 2021.-2027. Dostupno na: https://euribarstvo.hr/wp-content/uploads/Program-za-ribarstvo-i-akvakulturu-RH-za-2021.-2027._studeni-2022..pdf. Pristupljeno: 25.07.2024.
- Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i ribarstva - MPŠR (2024). Godišnji izvještaj o morskom ribarstvu – preliminarni podaci za 2023. Godinu, Dostupno na: <https://podaci.ribarstvo.hr/>, Pristupljeno: 01.08.2024.
- Narodne novine – NN (1994). Zakon o morskom ribarstvu. NN 74/1994. (1289), zakon, 18.10.1994. Dostupno na: <https://narodne-novine.nn.hr/>. Pristupljeno: 29.07.2024.
- Narodne novine – NN (1996). Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o morskom ribarstvu. NN 57/1996. (1162), zakon, 12.7.1996. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/1996_07_57_1162.html. Pristupljeno: 02.08.2024.

- Narodne novine – NN (2002). Strategija poljoprivrede i ribarstva Republike Hrvatske. NN 89/2002. (1471), ostalo, 25.7.2002. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2002_07_89_1471.html. Pristupljeno: 20.07.2024.
- Narodne novine – NN (2009). Zakon o strukturnoj potpori i uređenju tržišta u ribarstvu. NN 153/2009. (3747), zakon, 21.12.2009. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2009_12_153_3747.html. Pristupljeno: 20.07.2024.
- Narodne novine – NN (2010). Zakon o morskom ribarstvu. NN 56/2010. (1341), zakon, 7.5.2010. Dostupno na: <https://narodne-novine.nn.hr/search.aspx?sortiraj=4&kategorija=1&godina=2010&broj=56&rpp=200&qtype=1&pretraga=da>. Pristupljeno: 29.07.2024.
- Narodne novine – NN (2011). Pravilnik o granicama u ribolovnom moru Republike Hrvatske. NN 5/2011, (86), pravilnik, 12.1.2011. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2011_01_5_86.html. Pristupljeno: 25.07.2024.
- Narodne novine – NN (2013). Zakon o morskom ribarstvu. NN 81/2013. (1702), zakon, 29.6.2013. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2013_06_81_1702.html. Pristupljeno: 22.07.2024.
- Narodne novine – NN (2014). Odluka o donošenju Nacionalnog programa prikupljanja podataka o ribarstvu Republike Hrvatske za 2014. - 2016. godinu. NN 114/2014 (2175). Dostupno na: <https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/dodatni/433133.pdf>. Pristupljeno: 02.09.2024.
- Narodne novine – NN (2014). Zakon o izmjenama Zakona o morskom ribarstvu. NN 14/2014. (280), zakon, 5.2.2014. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2014_02_14_280.html. Pristupljeno: 25.07.2024.
- Narodne novine – NN (2014). Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o morskom ribarstvu. NN 152/2014. (2871), zakon, 22.12.2014. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2014_12_152_2871.html. Pristupljeno: 25.07.2024.
- Narodne novine – NN (2017). Pravilnik o ulovu, uzgoju i prometu plavoperajne tune (*Thunnus thynnus*). NN 4/2017, (153), pravilnik, 13.1.2017. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2017_01_4_153.html. Pristupljeno: 15.07.2024.

- Narodne novine – NN (2017). Zakon o akvakulturi. NN 130/2017. (2983), zakon, 27.12.2017. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2017_12_130_2983.html. Pristupljeno: 01.08.2024.
- Narodne novine – NN (2017). Zakon o morskom ribarstvu. NN 62/2017. (1429), zakon, 30.6.2017. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2017_06_62_1429.html. Pristupljeno: 01.08.2024.
- Narodne novine – NN (2019). Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o morskom ribarstvu. NN 14/2019. (282), zakon, 7.2.2019. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_02_14_282.html. Pristupljeno: 01.08.2024.
- Narodne novine – NN (2023). Zakon o izmjenama i dopuni Zakona o morskom ribarstvu. NN 30/2023. (515), zakon, 15.3.2023. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2023_03_30_515.html. Pristupljeno: 01.08.2024.
- Narodne novine – NN (2024). Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o morskom ribarstvu. NN 14/2024. (255), zakon, 7.2.2024. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2024_02_14_255.html. Pristupljeno: 01.08.2024.
- Uredba vijeća Europske zajednice (2006). Uredba Vijeća (EZ) br. 1967/2006 od 21. prosinca 2006. o mjerama upravljanja za održivo iskorištavanje ribolovnih resursa u Sredozemnom moru, o izmjeni Uredbe (EEZ) br. 2847/93 te stavljanju izvan snage Uredbe (EZ) br. 1626/94, Službeni list Europske unije, Posebno izdanje 2013. 04. Ribarstvo, L 409, str. 11 – 85., Dostupno na: <http://faolex.fao.org/docs/pdf/eur68324.pdf>. Pristupljeno: 18.08.2024.

IZJAVA

S punom odgovornošću izjavljujem da sam završni rad izradila samostalno, služeći se navedenim izvorima podataka i uz stručno vodstvo mentorice izv. prof. dr. sc. Tatjane Dobroslavić.

Ines Pehar